

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Teede- ja Sideminister
määrus
terviktekst
25.03.2005
30.06.2011

Ratastraktori- ja liikurmasinajuhi liiklusalased kvalifikatsiooninõuded, ettevalmistamise, eksamineerimise ning temale juhtimisõiguse andmise eeskiri ja riiklik õppekava

Vastu võetud 13.03.2001 nr 17
[RTL 2001, 38, 532](#)
jõustumine 01.07.2001

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine
11.03.2005

Avaldamine
[RTL 2005, 32, 449](#)

Jõustumine
25.03.2005

Määrus kehtestatakse «[Liiklusseaduse](#)» § 28 lõigete 3 ja 4 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

Määrus reguleerib ratastraktori- ja liikurmasinajuhi (edaspidi *juhi*) liiklusalaseid kvalifikatsiooninõudeid (edaspidi *kvalifikatsiooninõuded*), juhi ettevalmistamist, eksamineerimist ja temale juhtimisõiguse andmist.

2. peatükk JUHI KVALIFIKATSIOONINÕUDED

§ 2. Kvalifikatsiooninõuete eesmärk

(1) Juhi kvalifikatsiooninõuded kehtestatakse tema teadmistele, oskustele ja käitumisele, arvestades, et juht peab tundma liiklusalaste õigusaktide nõudeid ning oskama valitseda ratastraktorit ja liikurmasinat (edaspidi *masinat*), jälgida liiklust, märgata ja ette näha võimalikke ohte ning sellele vastavalt tegutseda.

(2) Kvalifikatsiooninõuded on aluseks juhi koolitamisel ja eksamineerimisel.

§ 3. Juhi teadmistele esitatavad nõuded

Juht peab teadma:

- 1) liiklusohutust mõjutavaid ja tagavaid tegureid;
- 2) liikluskultuuri mõjutavaid tegureid ja juhieetikat;
- 3) emotsioonide ja pingeseisundi (stressi) mõju liiklusohutusele;
- 4) teistest liiklejatest, eriti vähekaitsutust nagu lapsed, jalakäijad, jalgratturid ja puuetega inimesed, lähtuvaid iseloomulikke riskifaktoreid;
- 5) liikluseeskirja nõudeid, liikluskorraldusvahendite tähendust, teendamise kohustust ja kiirusepiiranguid;
- 6) alkoholist, ravimitest, uimastitest, väsimusest ja pimedajaast tulenevate muudatuste mõju juhi käitumisele, reageerimisajale, tajumisele, arusaamisele ning otsustamisele;
- 7) käitumisreegleid liiklusõnnetuse puhul;
- 8) ohte, mis on tingitud mitmesuguste masinate juhtimise ja liikumise eripärast, samuti nende juhtide vaateväljade erinevusest masina juhtimisel;

- 9) teetüüpide iseloomulikke iseärasusi ja nende kohta kehtivaid nõudeid;
- 10) riskitegureid, mida põhjustab sõit eri tee- ja ilmaoludes, eriti neid, mis tulenevad ilmamuutusest ja tuulest ning pimedast ja valgest aja vaheldumisest;
- 11) tegureid, mis mõjutavad eri tee- ja ilmaoludes masina ohutut piki- ja külgvahet ning peatumisteedkonda;
- 12) sõidukiiruse valikuga seonduvaid ohte;
- 13) masina ja veose ohutust puudutavaid tegureid;
- 14) masina ehitust, suutmaks avastada ja võimalusel kõrvaldada masinal selle juhtimist ja liiklust ohustada võivaid vigu ja rikkeid, eriti rooli, pidurite ja vedrustuse, rehvide, tulede, tuuleklaasi ja selle puhastussüsteemide, turvavarustuse, toite- ja väljalaskesüsteemi jms juures;
- 15) masina ehituse üldpõhimõtteid ning töö- ja mõõteriistade töö põhimõtteid;
- 16) nõudeid masina massi, teljekoormuse ja mõõtmete kohta;
- 17) nõudeid masina tehnohoolduse ja tehnajärevalve kohta;
- 18) masina konstruktsioonist ja kasutusala lahtuvaid täiendavaid ohte;
- 19) elektri- ja tuleohutusnõudeid;
- 20) nõudeid masina kasutamiseks vajaliku dokumentatsiooni kohta;
- 21) tööohutuse, töötervishoiu ja töökeskkonna ohutusega seonduvate õigusaktide nõudeid;
- 22) ohte ja vastutust töötamisel ja sõitmisel väljaspool teed lähtudes maa kui eraomandi ja looduse kaitsest.

§ 4. Juhi oskustele esitatavad nõuded

Juht peab oskama:

- 1) valitseda masinat;
- 2) kontrollida masina tehnilist seisukorda, hinnata rooli, pidurite, velgede, rehvide, valgustus- ja signaalisatsiooniseadmete ning helkurite korrasolekut, turvavarustuse olemasolu, uste suletust;
- 3) käsitada eri masinamarkide põhiseadmeid, lisaseadmeid ja abiseadmeid, tagamaks masina häireteta juhtimise liiklemises ja tööoperatsioonides;
- 4) pukseerida masinat või juhtida pukseeritavat masinat;
- 5) hinnata ja ette arvata teiste liiklejate käitumisest tulenevaid ohte ja vastavalt nendele tegutseda;
- 6) valida kõige ohutum tee sihtpunkti jõudmiseks olenevalt aastaajast ja liiklustihedusest;
- 7) hinnata masina tehnilist seisukorda liikluses;
- 8) kasutada valgustusseadmeid (sh töötulesid) nõuetekohaselt;
- 9) järgida masina tehnohooldusgraafikut;
- 10) tegutseda õigesti liiklus- ja tööõnnetuse korral;
- 11) osutada kannatanule vajadusel esmaabi ja kasutada elustamisvõtteid;
- 12) kasutada kaitse- ja päästevahendeid;
- 13) kasutada ohutult tõste- ja haakeseadmeid.

§ 5. Juhi käitumisele esitatavad nõuded

(1) Juht peab ohutu liiklemise tagamiseks rakendama kõiki vajalikke juhtimisvõtteid, olema tähelepanelik ja mõistev teiste liiklejate suhtes, vältima põhjendamatult teiste liiklejate takistamist ning arvestama liikluskiiruste ja gabariitide erinevustest tulenevaid eripärasid.

(2) Juht peab olema võimeline käsitsema masina liikumise ajal klaasipuhastit, klaasipesurit, klaasipuhurit, kliimaseadet, valgustusseadmeid jms, kaotamata samal ajal ülevaadet liiklusolukorrast ja hoolitsema, et tema tegevus oleks teistele liiklejatele arusaadav.

(3) Juht peab olema võimeline juhtima masinat ohutult ja sujuvalt. Ohutu sõitmise tagamiseks peab juht rakendama kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid:

- 1) jälgima nii otseselt kui tahavaate peeglite abil liiklust, liikluskorraldusvahendeid, oskama märgata tekkinud ohtu ja hinnata ohtu tekkimise võimalusi nii enda ees, külgedel kui taga;
- 2) ohtu korral õigesti tegutseda;
- 3) käituma seaduskuulekalt, järgima liikluseeskirja nõudeid ja liikluse reguleeriija märguandeid;
- 4) suhtlema lubatud ja arusaadaval viisil teiste liiklejatega;
- 5) arvestama teiste liiklejatega ja suhtuma neisse lugupidavalt.

3. peatükk

JUHI ETTEVALMISTAMINE JA RIIKLIK ÕPPEKAVA

§ 6. Juhi ettevalmistamise korraldamine

(1) Juhi ettevalmistamine peab õpilasele andma teadmised ja oskused liikluses käitumiseks vastavalt juhi kohta kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele ja riiklikule õppekavale.

(2) Juhi ettevalmistamist teostab Haridusministeeriumi koolitusluba omav koolitaja statsionaarses õppevormis päevase või õhtuse õppeajaga.

(3) Juhte valmistatakse ette R- ja T-kategooria mootorsõiduki juhtimisõiguse saamiseks.

(4) Juhi ettevalmistamise õppekavade sisu ja maht määratakse mootorsõiduki kategooriale vastava riikliku õppekavaga.

§ 7. Nõuded kursusest osavõtjale

Juhi ettevalmistamise kursusele võetakse Eestis alalist elukohta omav Eesti kodanik või elamisloa alusel Eestis viibiv välismaalane, kellel on kehtiv tervisetõend vastava kategooria mootorsõiduki juhtimiseks.

§ 8. Õppetöö korraldus ja kestus

(1) Õpperühm peab olema enne õppetöö algust registreeritud koolitaja asukohajärgses Riikliku Autoregistrikeskuse (edaspidi *ARK*) büroos.

(2) Teooriaõppe tunni kestus on 45 minutit. Lubatud on kasutada ka paaristunde kestusega kuni 90 minutit.

(3) Ühe õppesõidukorra kestus on 25 minutit. Õpilasel võib olla päevas kuni kaks õppesõidukorda. Õppesõidukordade vahel peab olema puhkepaus vähemalt viis minutit.

(4) Õpperühmas võib olla kuni 25 õpilast.

(5) Teooriaõppe tundide ja õppesõitude ülesehitus ja vahelduvus peavad tagama õppekavas ettenähtud teadmiste ja oskuste omandamise ning õpilase ettevalmistamise vastavalt juhi kvalifikatsiooninõuetele.

(6) Õpilase ettevalmistamise taseme hindamiseks teostab koolitaja õppekavas ettenähtud õppeainete ja sõiduteemade omandamise vahekontrolli koolitaja poolt kehtestatud korras ja mahus.

(7) Õppesõit viiakse läbi muuks liikluseks suletud platsil ja pärast seda teeliikluses. Õpilase õppesõidu arvestuseks peetakse lisas 1 toodud mootorsõidukijuhi koolituskursuse õpingukaarti, kuhu õpetaja märgib kuupäeva ja õppesõidukordade arvu. Õpingukaardi sissekannete õigsust kinnitavad iga õppesõidukorra lõpus õpilane ja õpetaja oma allkirjadega.

(8) Juhi ettevalmistamine koolitaja juures lõpeb koolitaja poolt läbiviidava teooria- ja sõidueksamiga.

(9) Enne koolitaja eksamit peab õpilane olema läbinud vastava esmaabialase väljaõppe, mida tõendab vastavasisuline tunnistus.

§ 9. Riiklik õppekava

(1) Juhi ettevalmistamise sisu ja maht määratakse riikliku õppekavaga (edaspidi *õppekava*).

Kursuse lõpliku ülesehituse ja läbiviimise korra kehtestab koolitaja, lähtudes käesoleva määruse tabelites 1 ja 2 toodud kohustuslike õppeainete loetelust ja nende minimaalsest mahust.

(2) R-kategooria mootorsõiduki juhi õppekava hõlmab järgmisi õppeaineid ja sõiduteemasid:

Tabel 1

Teooriaõpe			Õppesõit		
Jrk nr	Õppeainete nimetus	Õppetunde	Jrk nr	Sõiduteemad	Sõidukorda
1.	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses	34	1.	Masina käsitsemine	6
2.	Masina ehitus	15			
3.	Masina korrashoid, töökaitse ja ohutustehnika	7			
4.	Liiklusohutus	8			
			2.	Sõit liikluses	5
5.	Liikluspsühholoogia	4			
6.	Liiklusalased lisanõuded ja eeskirjad	4	3.	Sõit erioludes	3
Teooriaõpet kokku		72	Õppesõitu kokku		14

(3) T-kategooria mootorsõiduki juhi õppekava hõlmab järgmisi õppeaineid ja sõiduteemasid:

Tabel 2

Teooriaõpe			Õppesõit		
Jrk nr	Õppeainete nimetus	Õppetunde	Jrk nr	Sõiduteemad	Sõidukorda
1.	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses	34	1.	Masina käsitsemine	8
2.	Masina ehitus	22			
3.	Masina korrashoid, töökaitse ja ohutustehnika	6			
4.	Liiklusohutus	8			
			2.	Sõit liikluses	4
5.	Liikluspsühholoogia	4			
6.	Liiklusalased lisanõuded ja eeskirjad	4	3.	Sõit erioludes	2
Teooriaõpet kokku		78	Õppesõitu kokku		14

(4) Õppeainete loetelu teemade ja alateemade kaupa on toodud lisas 2.

(5) Vajalikud lisakoolituse teemad ja mahud täpsustab koolitaja pärast vahekontrolli.

§ 10. Hindamise alused ja eksamineerimise kord

(1) Hindamise aluseks on nõue selgitada objektiivselt välja õpilase teadmised, oskused ja hoiakud kogu õppekava ja selle üksikute teemade osas. Vajadusel antakse õpilasele lisakoolitust nii teoreetiliste kui ka praktiliste oskuste täiendamiseks, et õpilane vastaks juhi kvalifikatsiooninõuetele.

(2) Koolitaja kasutab hindamissüsteemi «jah» – sooritas, «ei» – ei sooritanud.

(3) Koolitaja poolt koostatav eksamiküsimustik peab täielikult hõlmama õppekava sisu kõigi õppeainete mahus. Eksam loetakse sooritatuks, kui eksamineeritav vastab õigesti vähemalt 80% küsimustest ja on edukalt sooritanud sõidueksami kõik harjutused. Sõidueksami harjutused määrab koolitaja.

(4) Eksamikomisjoni koosseisu ja eksamite läbiviimise korra kinnitab koolitaja.

(5) Juhi ettevalmistamise õppekava läbinud ja eksamid edukalt sooritanud juhile väljastab koolitaja lisas 3 toodud mootorsõidukijuhi koolituskursuse tunnistuse.

§ 11. Nõuded koolitajale

Koolitajal peavad olema:

- 1) tervisekaitsenõuetele vastavad õpperuumid (hooned, sisustus ja muu vara) või nende kasutamise võimalus;
- 2) õppesõiduväljak (vähemalt 2500-m² pindalaga ja kõva kattega) või selle kasutamise võimalus;
- 3) õppesõidukid või õppesõidukite kasutamise võimalus;
- 4) käesoleva määruse § 13 toodud nõuetele vastavad õpetajad;
- 5) vastavad õppekavad ja õppedokumentatsioon;
- 6) õppekavades ettenähtud teemade läbiviimiseks vajalikud meetodilised ja audiovisuaalsed õppevahendid ning tarvikud.

§ 12. Nõuded õpetajale

Õpetaja peab omama ARK büroo poolt antud mootorsõidukijuhi koolitamise õigust tõendavat tunnistust.

§ 13. Õppedokumentatsioon

Koolitaja poolt kohustuslikult peetav õppedokumentatsioon on:

- 1) õpperühma õpilaste nimekiri, mis peab sisaldama andmeid õpilase ees- ja perekonnanime, sünniaja (isikukoodi), elukoha aadressi, tervisetõendi numbrit ja väljaandja kohta;
- 2) õppetöö päevik, mis peab sisaldama kooli nimetust, õpperühma numbrit, õpetatava masina kategooriat, õpetajate ees- ja perekonnanime. Õppetöö päevikus peavad olema fikseeritud kursuse alustamise ja lõpetamise kuupäevad, õppeainete nimetused, õppetunni kestus jm;
- 3) tunnistuste väljaandmise register, mis peab sisaldama õpilase ees- ja perekonnanime, isikukoodi, õpetatava masina kategooriat, tunnistuse väljaandmise kuupäeva, tunnistuse numbrit, protokollid numbrit ja tunnistuse saaja allkirja;

4) eksamiprotokoll, mis peab sisaldama õpilase ees- ja perekonnanime, teooria- ja sõidueksami tulemuse, protokollinumbrit ja eksami sooritamise kuupäeva, eksamikomisjoni esimehe ja liikmete allkirju.

§ 14. Ettevalmistamise järelevalve

(1) Järelevalvet juhi ettevalmistamise taseme ja ettevalmistamise nõuete järgimise üle teostatakse seadusega sätestatud korras.

(2) Järelevalve tulemused vormistatakse protokolliga kolmes eksemplaris, millest üks väljastatakse koolitajale, teine Haridusministeeriumile ja kolmas jäetakse ARK-le.

4. peatükk JUHI EKSAmineerimine JA TEMALE JUHTIMISõIGUSE ANDMINE

§ 15. Juhi eksamineerimise üldnõuded

(1) Juhi eksamineerimist teostab ARK.

(2) Masina juhtimisõiguse saamiseks peab juht sooritama teooria- ja sõidueksami.

(3) Juhi eksamineerimisel selgitatakse juhi teadmiste, oskuste ja käitumise vastavus juhi kvalifikatsiooninõuetele.

§ 16. Eksamile lubamise tingimused

(1) Masina juhtimisõiguse taotlemise eksamile lubatakse isik, kes on koolitaja juures lõpetanud vastava kategooria mootorsõidukijuhi õppekava kohase koolituskursuse, sooritanud nõutud eksamid ja omab selle kohta lisas 3 toodud mootorsõidukijuhi koolituskursuse tunnistust.

(2) Masina juhtimisõiguse taotlemise eksamile registreeritakse ARK direktori poolt kehtestatud korras.

(3) Masina juhtimisõiguse taotleja peab esitama ARK büroole:

- 1) vormikohase taotluse;
- 2) mootorsõidukijuhi koolituskursuse tunnistuse;
- 3) tervisetõendi tema sobivuse kohta töötamiseks vastava kategooria mootorsõiduki juhina;
- 4) passi või muu isikut tõendava dokumendi (välismaalase elamis luba);
- 5) kviitungi riigilõivu tasumise kohta;
- 6) kaks värvifotot endast suurusega 35 × 45 mm.

(4) Masina juhtimisõiguse teooriaeksami ja sõidueksami võib isik sooritada pärast seadusega kehtestatud juhtimisõiguse andmiseks ettenähtud vanuse alammäära täitumist.

§ 17. Eksamite vastuvõtmine

(1) ARK büroo juhataja moodustab eksamineerimiseks vastava ettevalmistusega eksamineerijatest vähemalt kaheliikmelise komisjoni ja määrab komisjoni esimehe.

(2) Sõidueksami võtab vastu eksamikomisjoni esimees või tema poolt määratud üks komisjoni liige.

(3) Sõidueksami ajal istub eksamineerija juhi kõrvalistmel, selle puudumisel hindab eksamineerija sõidueksami sooritamist eksamisõidukil järeleõitvas autos, kasutades juhiste andmisel sidevahendeid.

(4) Enne eksami algust tutvustab eksamikomisjoni liige eksamineeritavale eksamil kehtivaid nõudeid ja korda.

(5) Eksamineeritaval on keelatud eksamite ajal kasutada abivahendeid, mis võivad mõjutada teooria- või sõidueksami iseseisvat sooritamist.

§ 18. Teooriaeksam

(1) Teooriaeksami küsimuste arv ja temaatika on toodud tabelis 3.

Tabel 3

Jrk nr	Teooriaeksami temaatika	Küsimuste arv
--------	-------------------------	---------------

		R-kategooria mootorsõiduk	T-kategooria mootorsõiduk
1.	Liiklusreeglid	10	10
2.	Masina tundmine ja nõuded tehnoseisundile	3	5
3.	Liiklusohutus	8	8
4.	Liikluspsühholoogia	4	4
5.	Muud valdkonnad	5	8
6.	Kokku	30	35

- (2) Eksamipiletid kinnitab ARK direktor oma käskkirjaga.
- (3) Eksamipiletid ei kuulu avalikustamisele.
- (4) Eksamipileteid muudetakse perioodiliselt, kuid mitte harvem kui kaks korda aastas.
- (5) R-kategooria mootorsõiduki juhi teooriaeksam koosneb 30-st küsimusest, eksami sooritamiseks vajalik minimaalne õigete vastuste arv on 25.
- (6) T-kategooria mootorsõiduki juhi teooriaeksam koosneb 35-st küsimusest, eksami sooritamiseks vajalik minimaalne õigete vastuste arv on 29.
- (7) Teooriaeksami kestus on R-kategooria mootorsõiduki juhtimisõiguse taotlemisel 30 minutit ja T-kategooria mootorsõiduki juhtimisõiguse taotlemisel 40 minutit.
- (8) Teooriaeksam on reeglina kirjalik, selle läbiviimisel võib kasutada ka tehnilisi vahendeid.
- (9) Eksamineeritav peab vastama iga küsimuse kõikidele vastusevariantidele, mida on 2–3. Küsimus loetakse valesti vastatuks, kui kas või üks vastusevariant on vale või jäetud vastamata.
- (10) Teooriaeksami sooritamiseks ettenähtud aja lõppemisel vastamata jäänud küsimused loetakse valesti vastatuks.
- (11) Teooriaeksami tulemus teatatakse eksamineeritavale vahetult pärast eksamikomisjoni otsuse tegemist.
- (12) Sooritatud teooriaeksam on kehtiv kuus kuud arvates eksami sooritamise päevast.

§ 19. Sõidueksam

- (1) Sõidueksamile lubatakse eksamineeritav pärast teooriaeksami sooritamist.
- (2) Sõidueksami käigus peab eksamineeritav olema võimeline masinat ohutult ja sujuvalt juhtima. Eksamineeritav peab oskama liiklusalaseid teadmisi praktikas rakendada, käituda tavalii kluses ohutult ja olema tähelepanelik teiste liiklejate suhtes.
- (3) Sõidueksam võetakse vastu kahes järgus:
  - 1) eksami esimeses järgus – eksamikomisjoni esimehe poolt määratud ning eksamiks kohandatud, muuks liikluseks suletud platsil;
  - 2) eksami teises järgus – liikluses erineva liiklustihedusega teedel.
- (4) Sõidueksami esimese järgu harjutuste sooritamise kestus on kuni kümme minutit, sõidueksami teise järgu kestus on vähemalt 40 minutit.
- (5) Sõidueksam algab masina ja kasutatava haagise ohutuse kontrolliga, mille viib läbi eksamineeritav iseseisvalt.
- (6) Sõidueksami esimene järk ja selle tulemuste hindamine peab toimuma vastavalt lisas 4 ja teine järk vastavalt lisas 5 toodud nõuetele. Eksam loetakse sooritatuks, kui tulemus vastab lisades 4 ja 5 toodud nõuetele.
- (7) Sõidueksami käigus tehtud märkused, hinnangud ja otsuse sõidueksami sooritamise kohta kannab eksamineerija lisas 6 toodud sõidueksami kaardile, mille kinnitab oma allkirjaga.

§ 20. Eksamitulemuste hindamine ja teatamine

- (1) Eksamineerija peab sõidueksami lõppedes eksamineeritavale teatama eksami käigus tehtud vead ja eksami tulemuse.
- (2) Eksami tulemus protokollitakse ja protokollile kirjutavad alla kõik eksamikomisjoni liikmed.

(3) Kui eksamineeritav ei sooritanud eksamit, võib ta eksamit korrata eksamikomisjoni esimehe määratud ajal, kuid mitte varem kui ühe nädala pärast arvates eksami mittesooritamise päevast.

(4) Eksam loetakse mittesooritatuks olenemata ülesannete või harjutuse sooritamise tulemusest, kui eksamineeritav rikub eksami korda. Eksami mittesooritamise põhjus märgitakseksamiprotokollis.

§ 21. Eksami kohta esitatud vaiete lahendamine

(1) Teooriaeksami tulemust saab vaidlustada viie järgneva tööpäeva jooksul.

(2) Kui eksamineeritav vaidlustab sõidueksami tulemuse, peab ta sellest kohe pärast eksami tulemuse teadasaamist teatama eksamikomisjoni liikmele ja järgmise tööpäeva lõpuks kirjalikult eksamikomisjoni esimehele. ARK vastab vaidlustaja avaldusele kirjalikult viie järgneva tööpäeva jooksul.

§ 22. Nõuded eksamisõidukile

(1) Sõltuvalt mootorsõiduki kategooriast, mille juhtimisõigust taotletakse, on eksamisõidukina lubatud kasutada:

- 1) R-kategooria korral – ratastraktorit, mille valmistaja lubatud täismass ei ületa 5000 kg;
- 2) T-kategooria korral – ratastraktorit või liikurmasinat, mille valmistaja lubatud täismass on üle 5000 kg.

(2) Puudega isikult võetakse sõidueksam vastu temale kehtivatele nõuetele kohandatud traktoriga.

(3) Juhul kui eksamil kasutataval traktoril puudub kõrvaliste, peab eksamil kasutatav traktor olema varustatud sidevahendi ja kõrvaklappidega, mille abil eksamineerija saab pidada sidet eksamineeritavaga.

[RTL 2005, 32, 449- jõust. 25.03.2005]

§ 23. Juhtimisõiguse andmine

(1) R- ja T-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus antakse eksamikomisjoni otsuse alusel isikule, kes on edukalt sooritanud eksamid vastavalt käesoleva määruse peatüki 4 nõuetele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikule annab ARK juhtimisõiguse ja väljastab temale sellekohase kandega juhiloa hiljemalt kümne päeva jooksul arvates juhtimisõiguse andmisest.

(3) Juhile eelnevalt väljaantud juhiluba kuulub tagastamisele ARK-le uue juhiloa väljastamisel ning kaotab kehtivuse pärast uue juhiloa väljastamist selle omanikule.

§ 24. Juhtimisõigust tõendav dokument

(1) R- ja T-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust tõendavaks dokumendiks on mootorsõiduki juhiluba, mille esiküljele kantakse mootorsõiduki kategooria tähisena «R» või «T» ja tagakülje märkuste lahtrisse sama tähis ning selle kande selgitus.

(2) Juhiloa taastamine ja vahetamine toimub mootorsõiduki juhiloa taastamise ja vahetamise kohta kehtestatud korra kohaselt. Varem kehtinud juhiloa kategooriatähis «R» (roomiktraktorid ja buldooserid) taastamisele ega vahetamisele ei kuulu.

(3) Juhtimisõigust tõendab ka seadusega sätestatud korras isikule antud vastavalt B- või C- ja D-kategooria või C1- või D1 alamkategooria mootorsõiduki juhiluba.

5. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 25. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2001. a.

Lisa 1
teede- ja sideministri 13. märtsi 2001. a määruse nr 17
«Ratastraktori- ja liikurmasinajuhi liiklusalased
kvalifikatsiooninõuded, ettevalmistamise,
eksamineerimise ning temale juhtimisõiguse andmise
eeskiri ja riiklik õppekava» juurde

ÕPPEAINETE TEMAATILINE PLAAN

I. osa

Teema: Liiklusreeglid ja käitumine liikluses

1. Teema hõlmab alljärgnevat alateemasid:

1.1. Juhi kohustused:

- 1) üldkohustused;
- 2) kohustused jalakäija ohutuse tagamisel;
- 3) jalakäija ja sõitja kohustused;
- 4) keskkonnakaitsekohustused;
- 5) eritalituse sõiduki erioigused;
- 6) juhi tegutsemine liiklusõnnetuse korral.

1.2. Liikluseeskirja nõuded, liikluskorraldusvahendite tähendus, teeandmise kohustus ja kiirusepiirangud, teetüüpide iseloomulikud iseärasused ja teetüüpide kohta kehtivad nõuded.

1.3. Tegurid, mis mõjutavad eri tee- ja ilmaoludes sõiduki ohutut piki- ja külgvahet ning peatumisteedonda.

1.4. Sõiduki asukoht liikluses:

- 1) sõidu alustamine ja manöövrid;

- 2) sõit ristmikel.

1.5. Ohud, mis on tingitud mitmesuguste masinate juhtimise ja liikumise eripärast, masinate massist, teljekoormusest, mõõdetest, konstruktsioonist ja kasutusala, nende juhtide vaateväljade erinevusest ja masinate liikumiskiirusest.

1.6. Mõõdasõit.

1.7. Peatumine ja parkimine.

1.8. Raudteeülesõidukoha ületamine.

1.9. Tulede kasutamine.

1.10. Õppesõit masinaga.

1.11. Masina pukseerimine.

1.12. Nõuded masina tehnoseisundile ja varustusele.

2. Õpetatavate alateemade eesmärk on selgitada õpilasele liiklusreegleid, käitumist erinevates liiklus- ja ilmastikuoludes.

3. Selle teema läbimisel peab õpilasel olema ülevaade:

- 1) liikluseeskirja nõuetest;
  - 2) juhi tegevusest enne sõidu, manöövri või peatumise alustamist;
  - 3) juhi kohustustest ning ametiisikute volitustest ja tegevusest.
4. Vajalikud õppevahendid on selgitavad skeemid, õppefilmid ja lüümikud.

II. osa

Teema: Masina ehitus

1. Teema hõlmab alljärgnevat alateemasid:

1.1. Traktori mootor:

- 1) mootori üldehitus;
- 2) mootoriplokk;
- 3) vāntmehhanism;
- 4) gaasijaotusmehhanism;

5) toitesüsteem;

6) jahutussüsteem;

7) õlitussüsteem;

8) käivitussüsteem;

9) elektrisüsteem;

10) mootorite rikked.

1.1.1. Õpitavate alateemade eesmärk on õpilasele selgitada masina mootori erinevate süsteemide töötamise põhimõtteid.

1.1.2. Selle õppeteema läbimisel peab õpilane olema võimeline:

1) kirjeldama sisepõlemismootori töötsükli;

2) selgitama toitesüsteemi tööd;

3) kirjeldama jahutus- ja õlitussüsteemi tööd;

4) analüüsima elektrisüsteemi tööprintsipi;

5) selgitama mootori volest ekspluatatsioonist tulenevaid rikkeid.

1.1.3. Vajalikud õppevahendid on selgitavad skeemid, detailide lõiked (soovitavad), õppefilmid jne.

1.2. Masina jõuülekanne, rool, veermik, pidurisüsteem, valgustusseadmed, elektriseadmed, tööseadmed ja lisaseadmed:

1) masina jõuülekanne ja sidurite põhiosade tööprintsipi;

2) käigukastide ja sildade ehitus;

3) pea- ja lõppülekanne;

4) masina rooli ja veermiku ehitus;

5) masina juhthoobade kasutamine;

6) pidurisüsteem;

7) pneumosüsteem;

8) hüdraulilise rippüsteemi üldehitus;

9) hüdropump;

10) jaotur;

11) jõusilinder, õlipaak ja armatuur;

12) riputusseade;

13) lisatööseadmed;

14) elektriseadmete skeem;

15) energiasüsteem;

16) käivitussüsteem;

17) kontrollmõõteriistad;

18) valgustus- ja signaalseadmed;

19) elektrisüsteemide rikked ja nende avastamine.

1.2.1. Õpitavate alateemade eesmärk on õpilasele selgitada masina jõuülekanne, rooli, pidurisüsteemi, valgustusseadmete, elektriseadmete, tööseadmete ja lisaseadmete erinevate osade töötamise põhimõtteid.

1.2.2. Selle teema läbimisel peab õpilane olema võimeline:

1) defineerima jõuülekanne ja siduri põhiosade tööprintsipi;

2) visandama käigukasti ja sildade ehitusprintsipi;

- 3) selgitama rooli, veermiku, pneumo- ja pidurisüsteemi ehitust ja tööprintsipi;
  - 4) kirjeldama juhthoobade kasutamist;
  - 5) selgitama hüdraulilise rippsüsteemi üldehitust ja tööseadmeid;
  - 6) selgitama riputusseadme ja lisatööseadmete ehitust ja tööprintsipi;
  - 7) kirjeldama valgustusseadmete ja muude elektriseadmete ehitust- ja tööprintsipi.
- 1.2.3. Vajalikud õppevahendid on selgitavad skeemid, maketid, trenapöörid.

III. osa

Teema: Masina korrashoid

1. Teema hõlmab alljärgnevat alateemasid:

- 1) tehnohooldetööd;
- 2) mootori koostute kontrollimine;
- 3) jõuülekanne, veermiku ja rooli koostute kontrollimine;
- 4) kütus, määrdeained, jahutusvedelikud, pidurivedelikud, konserveerimismäärdeained;
- 5) masinate kasutamine külmal ajal;
- 6) masinate hoiustamine.

2. Õpitavate alateemade eesmärk on õpilasele selgitada masinate korrashoiu põhimõtteid.

3. Selle teema läbimisel peab õpilane olema võimeline:

- 1) kirjeldama masinate korrashoiu süsteemi;
  - 2) kirjeldama masinate sissetöötamise, diagnoosimise ja tehnohoolduse läbiviimise põhimõtteid ja selle vajadust;
  - 3) kirjeldama kütuse, määrdeainete, pidurivedelike, konserveerimismäärdeainete ja jahutusvedelike omadusi ja nende kasutamist praktikas;
  - 4) kirjeldama masinate hoiustamise vajalikkust ja selle teostamist, masinate eksploatatsiooni erinevates kliimatingimustes.
4. Vajalikud õppevahendid on skeemid, graafikud, instruktsioonid, seadmed ja vahendid.

IV. osa

Teema: Ohutustehnika, tuleohutus ja töökaitse

1. Teema hõlmab alljärgnevat alateemasid:

- 1) töötervishoiu, tööohutuse ja tööõiguse alused;
- 2) ohutustehnika ja tööohutuse nõuded masinate ja põllutööriistadega töötamisel;
- 3) ohutustehnika ja tööohutuse nõuded kütte- ja määrdeainete, taimekaitsevahenditega ja elektriseadmetega töötamisel, masina tehnohoolduse kontrollimine;
- 4) ohutusnõuded diiselmootori käivitamisel;
- 5) üldised ohutusnõuded masina agregaadiga liikumisel;
- 6) masina hooldamise ohutusnõuded;
- 7) veotööde ohutusnõuded;
- 8) tuleohutusmeetmed.

2. Õpitavate alateemade eesmärk on selgitada õpilasele tööõiguse ja ohutustehnika aluseid.

- 3. Selle õppeteema läbimisel peab õpilane olema võimeline:**
- 1) kirjeldama ohutusnõudeid masinate ja põllutööriistadega töötamisel;
  - 2) kirjeldama ohutusnõudeid kütte- ja määrdeainete, taimekaitsevahendite kasutamisel ja elektriseadmetega töötamisel;
  - 3) kirjeldama tuleohutusnõudeid.
- 4. Vajalikud õppematerjalid on plakatid, videomaterjalid jm.**

V. osa

Teema: Liiklusohutus

- 1. Teema hõlmab alljärgnevaid alateemasid:**
- 1) põhieeldused juhi ohutule tegevusele liiklusolukordades;
  - 2) liiklejate vaheline suhtlemine;
  - 3) ohuolukorra ettenägemine;
  - 4) olukorra hindamine;
  - 5) juhi ohutu tegevus liiklusolukordades;
  - 6) sõidu planeerimine riski vältimise eesmärgil;
  - 7) ohuolukorra kiirus;
  - 8) liiklusõnnetused ja kahjustused, juhi tegutsemine liiklusõnnetuse korral;
  - 9) ohutegurid pukseerimisel.
- 2. Õpitavate alateemade eesmärk on anda õpilasele teadmised liiklusohutusega seonduvast.**
- 3. Selle õppeteema läbimisel peab õpilane olema võimeline:**
- 1) vältima ohutunnetuse riskile minekut;
  - 2) omama oskust hoiduda ohuolukordade tekitamisest ja nendesse sattumist;
  - 3) omama oskust ohuolukorrast võimalikult ohutult väljuda;
  - 4) omama oskust tegutseda liiklusõnnetuse korral.
- 4. Vajalikud õppevahendid on liiklusõpik, lüümikud, slaidid, videofilmid ja joonised.**

VI. osa

Teema: Liikluspsühholoogia

- 1. Teema hõlmab alljärgnevaid alateemasid:**
- 1) üldmõisted ja juhi tegutsemise skeem;
  - 2) inimese psühhofüsioloogilised omadused;
  - 3) tegurid, mis mõjutavad liiklusohutust;
  - 4) erilised isikuomadused (agressiivsus, impulsiivsus, ameti- ja isikupositsiooni rõhutamine, pingeallikad liikluses, pingeseisundi mõiste ja olemus ning mõju liiklusohutusele);
  - 5) juhi valmisolek liikluses osalemiseks;
  - 6) sotsiaalsed tegurid (sh grupisurve);
  - 7) tegutsemisvõimet vähendavad tegurid (väsimus, alkoholi ja narkootiliste ainete mõju, mobiiltelefoni kasutamine sõidu ajal).
- 2. Õpitavate alateemade eesmärk on anda õpilasele üldteadmised liikluspsühholoogiast, inimese psühhofüsioloogiliste omaduste, liiklusohutust mõjuvate tegurite ja isikuomaduste kohta.**
- 3. Selle õppeteema läbimisel peab õpilases kujunema:**
- 1) lugupidav hoiak teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes, oskus hinnata ja endas arendada liikluskultuuri (olukorra ettenägemise võimet, arukust, otsustusvõimet, vastutustunnet);

- 2) teadmised juhile vajalike võimete kohta;
- 3) oskus täielikult rakendada oma võimeid ohuolukorra tekkimisel.
4. Vajalikud õppevahendid on liiklusõpik, lüümikud, slaidid ja joonised.

VII. osa

Teema: Liiklusalased lisanõuded ja eeskirjad

1. Teema hõlmab alljärgnevaid alateemasid:

- 1) keskkonnakaitse ülesanded ja kohustused;
- 2) keskkonnakahjulike jäätmete nõuetekohane likvideerimine;
- 3) liikluskindlustuse süsteem;
- 4) haldus-, tsiviil- ja kriminaalvastutuse kohaldamine liiklusega seotud rikkumistes;
- 5) sõidukite registreerimise kord;
- 6) nõuded suur- ja/või raskeveose kohta.

2. Õpitavate alateemade eesmärk on õpilasele selgitada neid õigusakte, mis määravad juhi ohte ennetava ja keskkonda säästva hoiaku.

3. Vajalikud õppevahendid on lisanõudeid selgitavad õigusaktid ja nende kommentaarid.

VIII. osa

Teema: Juhi õppesõit

1. Teema hõlmab alljärgnevaid alateemasid:

1.1. Masina käsitlemine:

- 1) ohutustehnika masinate käivitamisel ja sõitmisel; erinevate masinamarkide juhtimishoobade tutvustamine ja mootori käivitamine;
- 2) põhilised juhtimisvõtted;
- 3) masinaga manööverdamine erinevate käikude kasutamisel;
- 4) sõit haagise või agregaadid juurde, haakimine ning sõit haakeseadmetega.

1.2. Sõit liikluses:

- 1) sõit liiklusvoos;
- 2) ristmike ületamine;
- 3) sõit ühesuunalisel teel;
- 4) peatumine ja parkimine;
- 5) möödasõit ja tagasipööre;
- 6) vähekaitstud liiklejad.

1.3. Sõit erioludes:

- 1) sõit udus, vihmas ja lumesajus;
- 2) sõit pimedaajal;
- 3) sõit libedal teel.

2. Õpitavate alateemade eesmärk on anda õpilasele praktilisi oskusi ja kogemusi masinate käivitamiseks ja nendega sõitmiseks.

3. Selle teema läbimisel peab õpilane olema võimeline:

1) kirjeldama ohutustehnika nõudeid masinate käivitamisel ja sõitmisel, tundma juhtimishoobasid ja käivitama masinaid;

2) juhtima masinaid ohutult;

3) masinaga manööverdama;

4) haakima haagiseid või agregaatide ja nendega sõitma.

4. Vajalikud õppevahendid on erinevad masinad, haagised ja haakeseadmed.

Lisa 3

teede- ja sideministri 13. märtsi 2001. a määruse nr 17
«Ratastraktori- ja liikurmasinajuhi liiklusalased
kvalifikatsiooninõuded, ettevalmistamise,
eksamineerimise ning temale juhtimisõiguse andmise
eeskiri ja riiklik õppekava» juurde

MOOTORSÕIDUKIJUHI KOOLITUSKURSUSE TUNNISTUS

SÕIDUEKSAMI ESIMESES JÄRGUS EKSAmineerITAVALE ESITATAVAD NÕUDED JA TEMA TEGEVUSE HINDAMINE

1. Traktori- ja liikurmasinajuhi sõidueksami esimese järgu ülesanded ja hindamise üldnõuded:

1.1. Sõidueksam esimeses järgus peab eksamineeritav oskama valitseda masinat, parkida ning sooritada sõiduülesandes nõutud harjutused.

1.2. Sõiduülesanne koosneb järgnevatest harjutustest:

- 1) masina käivitamine ja sõidu alustamine;
- 2) edaspidi slaalomi sõitmine;
- 3) tagurpidi slaalomi sõitmine;
- 4) tagurdamine boksi pöördega;
- 5) haagise külgehaakimine;
- 6) haagisega tagurdamine boksi pöördega ja boksisst väljasõit;
- 7) haagise lahtihaakimine;
- 8) sõidu lõpetamine ja masina seiskamine.

1.3. Sõidueksam sooritatakse punktis 1.2 esitatud harjutuste järjekorras.

1.4. Vea ilmnmisel on lubatud harjutuse üks korduskatse. Korduskatse ebaõnnestumisel loetakse sõidueksam mittesooritatuks.

1.5. Eksam loetakse mittesooritatuks, kui juhikandidaat tekitab mis tahes harjutuse sooritamise käigus liiklusohtrliku olukorra, ohustab inimest või sõidukit.

1.6. Harjutus 6 läbitakse koos haagisega.

1.7. Harjutuste kujundid peavad olema tähistatud piirde tähistega (piirdekoonustega).

1.8. Sõidueksam loetakse mittesooritatuks, kui ettenähtud kujundite läbimisel puudutatakse või aetakse maha kasvõi üks kujundit tähistav piirdekoonus.

1.9. Sõidueksamite vastuvõtmisel peab eksamineerija rangelt jälgima ohutusnõuete täitmist masina käivitamisel, sõidul, haagise külge- ja lahtihaakimisel, tagurdamisel ja pöördel. Ohutusnõuete mittekinnipidamisel ja ohtliku olukorra tekitamisel loetakse sõidueksam ja harjutused mittesooritatuks.

2. Traktori- ja liikurmasinajuhi sõidueksami esimese järgu harjutuste skeemid, nende selgitus ja hindamine.

2.1. Masina käivitamine ja sõidu alustamine

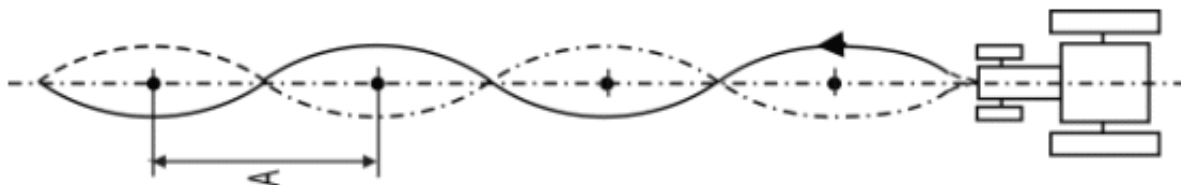
2.1.1. Harjutuse sisu:

- 1) masina käivituseelne kontroll ja ettevalmistus;
- 2) masina käivitamine ja tööseadmete korrasoleku hindamine;
- 3) masinasse sisenemine ja sõidu alustamine.

2.1.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) ohutustehnika nõuete rikkumine masina käivitamisel;
- 2) ohutusnõuete mittekinnipidamine masinasse sisenemisel ja tööseadmete korrasoleku ebaõige hindamine;
- 3) mittesujuv sõidu alustamine.

2.2. Edaspidi slaalomi sõitmine

2.2.1. Harjutuse sisu:

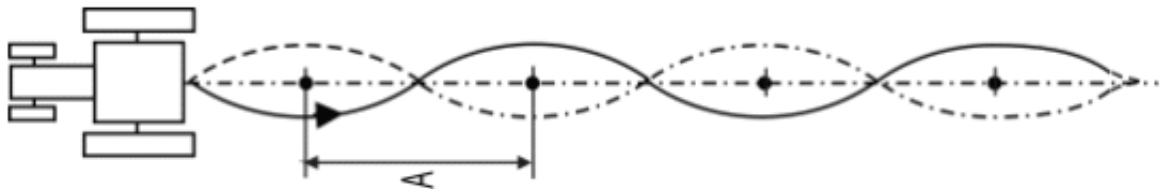
Läbida slaalom edaspidi, möödudes järjestikustest kujunditest kord ühelt poolt, kord teiselt poolt.

2.2.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) kujundite vahelejätmise;

- 2) mootori seiskumine;
- 3) kujundite mahaajamine;
- 4) lisamanöövri kasutamine.

2.3. Tagurpidi slaalomi sõitmine

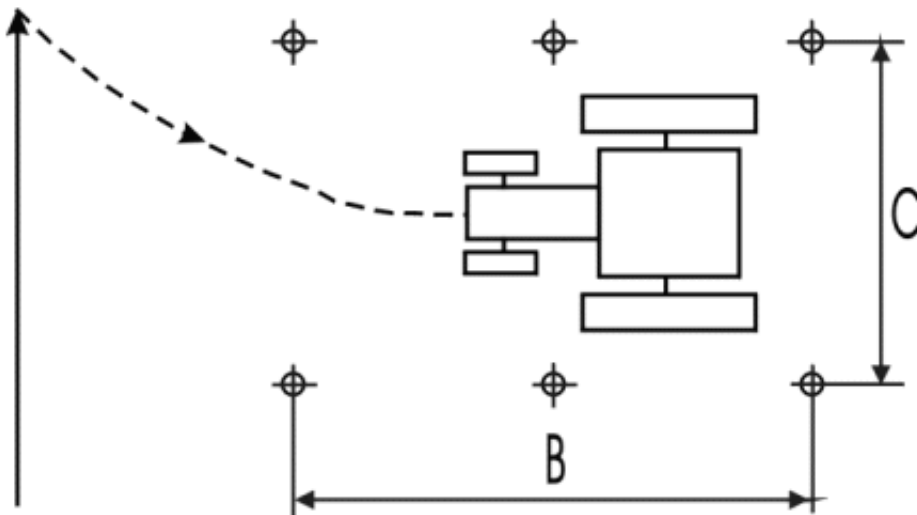
2.3.1. Harjutuse sisu:

Läbida slaalom tagurpidi, möödudes järjestikustest kujunditest kord ühelt poolt kord teiselt poolt.

2.3.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) kujundite vahelejätmine;
- 2) [kehtetu]
- 3) mootori seiskumine;
- 4) kujundite mahaajamine;
- 5) lisamanöövri kasutamine.

2.4. Haagisega tagurdamine boksi pöördega

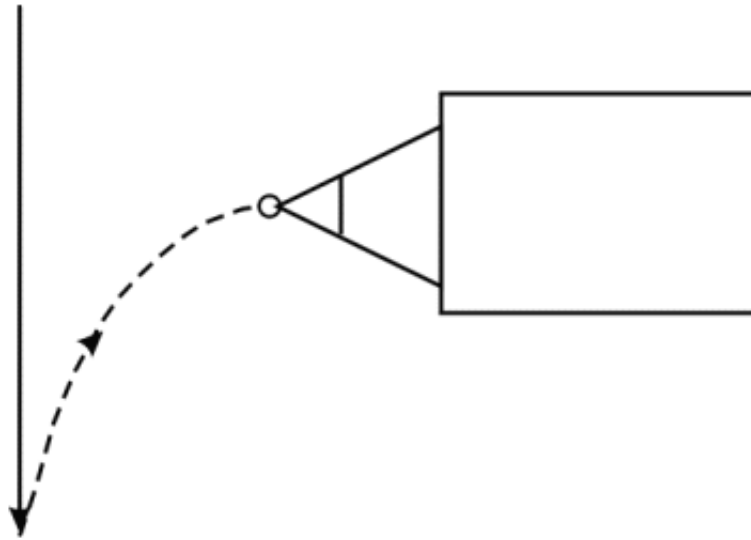
2.4.1. Harjutuse sisu:

Tagurdamine boksi. Peatumine boksis ja väljasõit boksist.

2.4.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) kujundite mahaajamine;
- 2) mootori seiskumine;
- 3) lisamanöövri kasutamine.

2.5. Haagise külgehaakimine

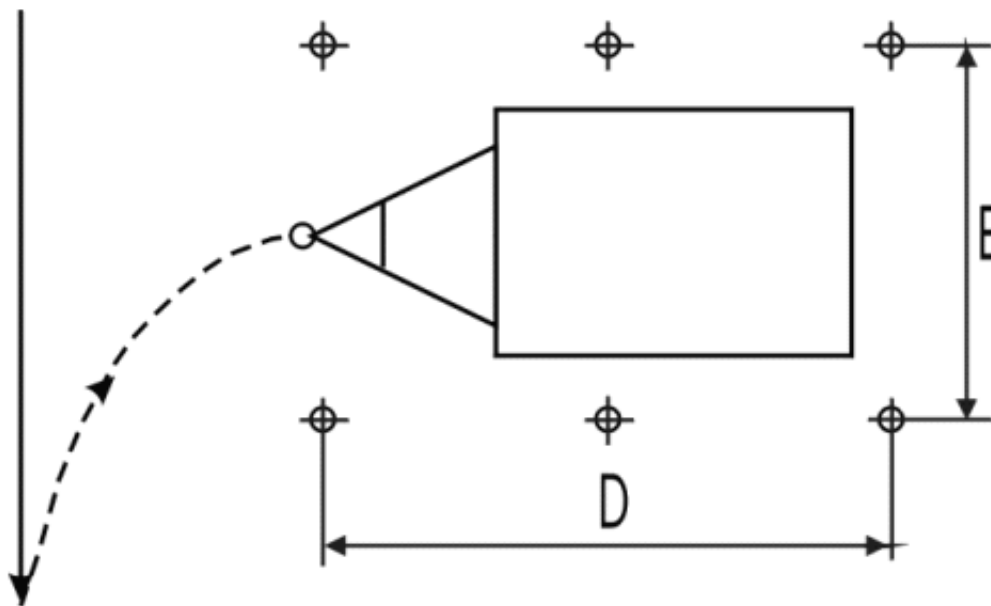
2.5.1. Harjutuse sisu:

Tagurdamine haagise juurde ja selle ühendamine masinaga.

2.5.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) lisamanöövri kasutamine;
- 2) ohutusnõuete eiramine.

2.6. Haagisega tagurdamine boksi pöördega ja boksist väljasõit

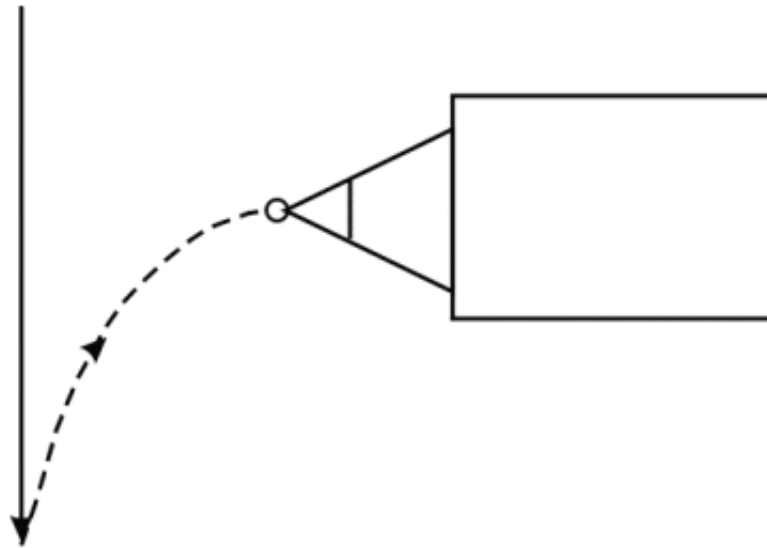
2.6.1. Harjutuse sisu:

Tagurdamine boksi. Peatumine boksis ja väljasõit boksisist.

2.6.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) kujundite mahaajamine;
- 2) mootori seiskumine;
- 3) lisamanöövri kasutamine.

2.7. Haagise lahtihaakimine

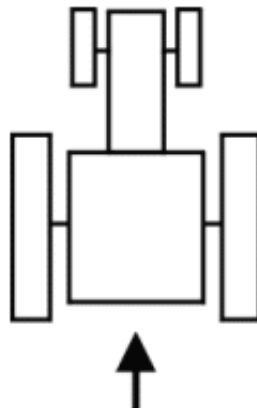

2.7.1. Harjutuse sisu:

Tagurdamine koos haagisega platsile, kus haagis ühendati masinaga ning haagise lahtiühendamine.

2.7.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) lisamanöövri kasutamine;
- 2) ohutusnõuete eiramine.

2.8. Sõidu lõpetamine ja masina seiskamine

2.8.1. Harjutuse sisu:

Masinaga stardijoonele sõitmine. Masina peatamine ja mootori seiskamine ettenähtud kohas. Masinast väljumine, mille järgi hinnatakse sõidueksami sooritamiseks kulunud aega.

2.8.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) masin ei jää risti stardijoonega;
- 2) masina manööverdamine stardijoonel;
- 3) masina ebaõige seiskamine ja väljumine masinast (ohutusreeglitest mittekinnipidamine).

3. Traktori- ja liikurmasinajuhi sõidueksami esimese järgu harjutuste sooritamisel kasutatavate kujundite mõõdud:

Tabel

Mõõdetähised	Traktor/liikurmasin
A*	1,5–2 masina pikkust
B	1,5 masina pikkust

C	masina laius + 0,5 m
D	haagise pikkus
E	haagise laius + 0,8 m

* olenevalt masina roolisüsteemi ehitusest ja masina konstruktsioonist

4. Masina ohutuse kontroll

Sõidueksami sooritamise eelduseks on eksamineeritava oskus viia iseseisvalt läbi masina ohutuse kontroll liiklusohutuse printsiipidest lähtudes. Eksamineeritav peab oskama kontrollida ja hinnata sõiduki tulede, rataste ja nende rehvide, pidurite, turvavarustuse või turvaseadmete, tuuleklaasi ja selle puhastussüsteemide, tahavaatepeeglite ning juhiistme vastavust nõuetele.

[RTL 2005, 32, 449- jõust. 25.03.2005]

Lisa 5

teede- ja sideministri 13. märtsi 2001. a määruse nr 17 «Ratastraktori- ja liikurmasinajuhi liiklusalased kvalifikatsiooninõuded, ettevalmistamise, eksamineerimise ning temale juhtimisõiguse andmise eeskiri ja riiklik õppekava» juurde

SÕIDUEKSAMI TEISES JÄRGUS EKSAMINEERITAVALE ESITATAVAD NÕUDED JA TEMA TEGEVUSE HINDAMINE

1. Eksamineeritavale esitatavad nõuded

1.1. Sõidueksami teises järgus peab eksamineeritav oskama:

- 1) valmistada sõidukit ette turvaliseks sõiduks;
- 2) alustada sõitu sõidutee äärest või parkimiskohast;
- 3) kiirendada sõidukit, vahetades käike, juhtida sõidukit sirgjooneliselt ning aeglustada seda;
- 4) valida õiget sõidukiirust ja trajektoori;
- 5) arvestada masina liikumise eripära ühinemisel üldise liiklusvooluga, sobitades oma paiknemist ja kiirust, arvestades liiklusmärke, teekattemärgistust ja reguleerija märguandeid ning pöörates tähelepanu tee- ja ilmaoludele ning liiklustingimustele;
- 6) vahetada sõidurada, ümber sõita takistustest, mööduda vastusõitjast ja mööda sõita erinevates liiklusolukordades, säilitades õiget piki- ja külgvahet;
- 7) läheneda ristmikule (sealhulgas ringliiklusega ristmikule), ülekäiguradadele ja jalgrattateedele ning ületada neid;
- 8) ületada raudteed raudtee ületuskohal;
- 9) tunnetada liiklusohu ja ohu korral seda vältida;
- 10) anda hoiatusmärguannet ja kasutada tulesid;
- 11) jälgida liiklust, suhelda teiste liiklejatega ja arvestada nendega;
- 12) parkida masinat sõidutee äärde või parkimiskohta;
- 13) lõpetada sõitu ja lahkuda sõiduki juurest.

2. Eksamineeritava hindamine

2.1. Sõidueksami teises järgus kontrollitakse ja hinnatakse eksamineeritava tegevuses järgmist:

- 1) sõiduki ettevalmistust turvaliseks sõiduks;
- 2) sõidu alustamist ja liiklusvooluga arvestamist;
- 3) paiknemist sõiduteel;
- 4) sõiduraja vahetamist;
- 5) reguleerimata ristmikule lähenemist, selle ületamist ja pöörete sooritamist;
- 6) ringliiklusega ristmikule lähenemist, sellel sõitmist ja väljumist;
- 7) õige sõidukiiruse valimist ja liiklusvooluga arvestamist;
- 8) suunamärguande kasutamist;
- 9) tulede kasutamist;

- 10) piki- ja külgsuuna säilitamist;
- 11) möödaskäigu sooritamist;
- 12) ülekäiguradade ületamist;
- 13) liiklusmärkide ja teekattemärgistuse arvestamist;
- 14) tähelepanu teiste liiklejate suhtes (sh vähekaitsitud liiklejad, ühiskäiguki peatustest möödumist);
- 15) liikluse reguleerimismärguannete arvestamist;
- 16) teeandmise kohustust ja sõidueesõigust;
- 17) raudtee ületamist;
- 18) juhtimisvahendite ja teiste abiseadmete kasutamist ja sõidusujuvust;
- 19) liiklusohu tunnetamist ja pidurdusvalmidust;
- 20) peatumist ja parkimist;
- 21) sõidu lõpetamist.

2.2. Eriti olulised vead on:

- 1) foori või reguleerija keelava märguande eiramine;
- 2) jalakäija ja teiste liiklejate ohustamine;
- 3) manöövri sooritamine liiklusolukorda jälgimata;
- 4) liiklusohutliku olukorra tekitamine.

2.2.1. Eksamineerija sekkumisel juhtimisse, vältimaks punktis 2.2 toodud ohuolukordi, loetakse sõidueksam mittedooritatuks.

2.3. Eksami mittedooritamise põhjuseks võib olla ka eri vigade kordumine või selliste vigade kuhjumine, mis üksikult võetult negatiivset tulemust ei anna.

2.4. Eksamineerija peab pöörama tähelepanu ja andma oma hinnangu, kas eksamineeritav oskab arvestada sõiduki eripäradest (mass, mõõtmed, piiratud vaateväli) tingitud suuremat ohtu muu liikluse suhtes ning pikemat aega, mida läheb raske ja tavalisest väiksema kiirusega sõiduki juhil tarvis manööverdamiseks, möödaskäiguks jms.

2.5. Eksamineerija peab ennast tundma täiesti turvaliselt kogu sõidueksami ajal. Selliste vigade või ohtlike käitumisviiside puhul, mis ohustavad eksamisõidukit, selles olijaid või teisi liiklejaid, katkestatakse sõidueksam enneaegselt, sõltumata sellest, kas eksamineerija pidi sekkuma või mitte masina juhtimisse, ja loetakse eksam mittedooritatuks.

2.6. Eksami käigus tehtud märkused, hinnangud ja otsuse sõidueksami sooritamise kohta kannab eksamineerija sõidueksami kaardile ja kinnitab oma allkirjaga.

Lisa 6

teede- ja sideministri 13. märtsi 2001. a määruse nr 17 «Ratastraktori- ja liikurmasinajuhi liiklusalased kvalifikatsiooninõuded, ettevalmistamise, eksamineerimise ning temale juhtimisõiguse andmise eeskiri ja riiklik õppekava» juurde

SÕIDUEKSAMI KAART

Isikukood .....

Nimi .....

Kategooria .....

Eksami kuupäev .....

Sõidueksami esimene järk

Jrk nr	Harjutuse nimetus	Harjutuse hindamine
1.	Masina käivitamine, sõidu alustamine	
2.	Slaalom edaspidi	
3.	Slaalom tagurpidi	
4.	Tagurdamine boksi	
5.	Haagise ühendamine	
6.	Tagurdamine boksi haagisega	
7.	Haagise lahtihaakimine	
8.	Sõidu lõpetamine ja masina seiskamine	

Harjutuse hindamine: jah – edukalt sooritatud harjutus

ei – mittesooritatud harjutus

Sõidueksami teine järk

Jrk nr	Hindamise objekt	Hinne			Eksamineerija märkused
		Hea	Rahuldav	Halb	
1.	Ettevalmistamine sõiduks (sh ohutuse kontroll)				
2.	Sõidu alustamine				
3.	Paiknemine sõiduteel				
4.	Sõiduraja vahetamine				
5.	Reguleeritava ristmiku ületamine ja pöörete sooritamine				
6.	Ringliiklusega ristmiku ületamine				
7.	Reguleerimata ristmiku ületamine ja pöörete sooritamine				
8.	Õige sõidukiiruse valimine ja liiklusvooluga arvestamine				
9.	Suunamärkuande kasutamine				
10.	Tulede kasutamine				
11.	Piki- ja külgsuuna säilitamine				
12.	Möödasõidu sooritamine				
13.	Tähelepanu teiste liiklejate suhtes (sh vähekaitsitud liiklejad)				
14.	Ülekäiguradade ületamine				
15.	Liiklusmärkide ja teekattemärgistuse arvestamine				
16.	Liikluse reguleerimis-märkuannete arvestamine				
17.	Teeandmise kohustus ja sõidueesõigus				
18.	Raudtee ületamine				
19.	Juhtimisseadmete kasutamine ja sõidusujuvus				
20.	Liiklusohu tunnetamine ja pidurdusvalmidus				
21.	Peatumine ja parkimine				
22.	Sõidu lõpetamine				

Sõidueksami mittesooritamise põhjus

Rikkumised sõidueksamil	Märkused
Liiklusohutliku olukorra tekitamine ja eksamineerija sekkumine juhtimisse	
Foori või reguleerija keelava märkuande eiramine	
Jalakäijate ja teiste liiklejate ohustamine	
Manööveri sooritamine liiklusolukorda jälgimata	
Muud:	

Leht 227/23
Ratustraktor- ja liikurmasinajuhil liiklusalased kvalifikatsiooninõuded, ette...

Otsus sõidueksami kohta	Eksamineerija	Eksamineeritav
	Nimi:	
	Allkiri:	Allkiri:

